

Advocaat Richard Korver over trauma en strafrecht

Tekst: Iva Bicanic Foto: Nienke Hofstede

Behandelaars van getraumatiseerde patiënten krijgen regelmatig te maken met de advocaat van die patiënt. Meestal betreft dit contact een verzoek om rapportage, iets waar de meeste psychologen niet zo happig op zijn. Want, wat schrijf je wel op en wat niet? Als een van de weinige advocaten in Nederland zet Richard Korver zich in voor de positie van slachtoffers en is vooral bekend als de raadsman van de ouders van de Amsterdamse zedenzaakslachtoffers. In dit artikel vertelt hij hoe belangrijk die verslaggeving toch is.

Hoe ben je advocaat geworden?

“Toen ik nog jong was, wilde ik acteur of advocaat worden. Eerst heb ik dat acteren geprobeerd, maar toen ik Rijk de Gooyer op een dag bij het arbeidsbureau zag, dacht ik: ‘als één van onze beste acteurs zijn hand moet ophouden, dan is dat geen goed plan.’ Daarom ben ik toen rechten gaan studeren en nog acteerlessen blijven geven. Daarna ben ik een cursus aan advocaten gaan geven over hoe ze moeten communiceren in de rechtszaal. Dat was toen nog taboe: je liet je als advocaat niet scholen op communicatie. In de tussentijd studeerde ik af en werd in 2000 advocaat. Dat beroep betekent ook voor een groot deel ‘acteren’. Ik moet me aan een hele set gedragsregels houden, terwijl ik tegelijkertijd ook weer niet zo’n advocaat wil zijn die in twintig bijzinnen spreekt. Dat is best balanceren.”

Als advocaat krijg je met name te maken met psychologen wanneer je psychologische rapportage nodig hebt, klopt dat?

“Ik heb briefjes nodig. Helaas bestaan er onder de psychologen zowel angsthazen die niks durven op te schrijven, als mensen die rare brieven opstellen. Vanochtend kreeg ik van een cliënt een verklaring van een psycholoog in een Word-document via een Hotmail-account. Ik werd wantrouwig en dacht: ‘is dit van de psycholoog, of van de cliënt?’ Ik belde die psychologenpraktijk: ‘ja hoor,

dat is van mij!’, vertelde de psycholoog trots. ‘Mevrouw, ik geef u gratis advies’, zei ik: ‘doe dat nooit in een Word-document, want die cliënt of ik kunnen ervan maken wat we willen. Daarnaast schrijft u niet per wanneer u die meneer gaat behandelen.’ Ze antwoordde dat ze van haar beroepsorganisatie de opdracht krijgt om zo weinig mogelijk op te schrijven! ‘Ja, maar u stuurt mij nu een briefje met: ‘ik heb Meneer X in behandeling’, antwoordde ik. ‘Dat briefje kan straks een eigen leven gaan leiden. Meneer X geeft het bijvoorbeeld aan zijn advocaat en zegt: ‘Gebruik dit maar en zeg dat ik in behandeling ben, vanwege mishandeling.’ Terwijl hij bij u voor bijvoorbeeld faalangst is.”

Denk je dat veel behandelaars bang zijn om over de schreef te gaan in het overdragen van informatie over hun patiënt aan derden?

“Je moet inderdaad oppassen met wat je opschrijft. Stel een therapeut schrijft: ‘In onze instelling is mevrouw X opgenomen. Ze is weg van het huiselijk geweld. Het gaat verder goed met haar. Ik acht haar in staat om voor haar kinderen te zorgen.’ Als die mevrouw deze verklaring vervolgens aan haar advocaat geeft en hij brengt dat in de omgangsprocedure in, dan wordt de ex-partner neergezet als huiselijk geweldpleger. Er is geen spoor van bewijs, maar er ligt wel een zogenaamde deskundigeverklaring op tafel. Het tuchtcollege tikt de therapeut ▶

daarvoor met een berisping op haar vingers. Het is dus beter als je schrijft: 'Mevrouw vertelt ons dat zij is mishandeld.'

"Goede rapportage belangrijk voor strafzaken"

Hulpverleners die niet zijn aangesloten bij enig tuchtorgaan krijgen van mij overigens een brief waarin bijvoorbeeld staat dat ze zich schuldig maken aan smaad en laster door te stellen dat mijn cliënt seksueel misbruik zou plegen, dat dit een onrechtmatige daad is, dat ik ze daarvoor aansprakelijk houd en dat ik graag per omgaande een intrekingsbrief ontvang. Er zijn hulpverleners die dat vervolgens doen, maar sommigen weigeren. Als mijn cliënt dan zegt: 'oké, sue them', dan daag ik de therapeut voor de rechter. Als mijn zaak het nodig maakt dat ik de druk op een therapeut opvoer, dan doe ik dat. Dat is mijn werk."

Klare taal! Waarop moeten we echt letten in onze verslaglegging?

"Je moet feiten van meningen onderscheiden. Huisartsen gebruiken hiervoor de SOEP-methode: Subjectief Objectief Evaluatie Plan. Eerst schrijf je: 'Subjectief vertelt de cliënt mij dit en dat', daarna komt wat je feitelijk hebt vastgesteld en vervolgens de evaluatie: wat vind ik hiervan? Nou, met dat laatste moet je voorzichtig zijn in hoe je het opschrijft. Je kunt zeggen: 'Dit klachtenpatroon past bij seksueel misbruik, maar is daarvoor niet bewijzend.' Dan ben je objectief bezig en win je aan waarde. Dan denkt de rechter: 'Dit is een gebalanceerde verklaring.' Er staat niet dat de persoon is misbruikt, maar wel dat dit mogelijk passend is bij het klachtenbeeld."

Vind je het jammer dat psychologen argwanend tegenover advocaten staan? Tenslotte staan we beiden dezelfde persoon bij.

"Behandelaars moeten niet bang zijn om te overleggen met advocaten. Je moet eigenlijk zo'n advocaat bellen en vragen: 'Meneer of mevrouw, wat wilt u van mij?' Je moet je dan wel realiseren dat die advocaat zich niet perse iets gelegen laat liggen aan jouw belang, maar denkt mogelijk alleen maar aan het belang van zijn cliënt. Dus je moet voor jezelf wel helder hebben wat je kan en wil opschrijven. Het is belangrijk om te vragen waar hij die brief voor gaat gebruiken. Daar moet een advocaat ant-

woord op geven. En *dan* kun je bedenken: oké, dan stuur ik die advocaat een brief. Het liefst nog nadat je tegen die advocaat heb gezegd: 'Ik wil u wel van een antwoord voorzien, maar wilt u mij schriftelijk daartoe verzoeken, samen met een handtekening van de cliënt, waarmee hij aangeeft hij die dat goed vindt'."

Advocaten en behandelaars zouden goed samen kunnen werken. Een advocaat heeft mijns inziens baat bij een cliënt die de traumatische herinneringen verwerkt heeft. Werk jij samen met therapeuten?

"Ik kan een aantal mensen benaderen, maar het zijn er te weinig. De meeste behandelaars zijn helaas bang om rapportages te schrijven. Het merendeel van mijn cliënten heeft de gebeurtenissen nog niet verwerkt. Ik merk dat vooral aan slachtofferreacties. Een enkele keer heb ik er last van dat iemand er echt niet over kan praten, maar alleen maar kan knikken. Bovendien krijg ik dan het gevoel dat ik ze met mijn vragen opnieuw traumatiseer. Maar ik heb ook weleens tegen mensen gezegd: 'En nou hou je eens op met die slachtofferrol. En als je dat niet doet, dan vind ik het ook goed, maar zoek dan een ander. Ik ga hier niet de therapeut spelen.' Tot nu toe heeft dat goed gewerkt. Ik beveel cliënten vaak EMDR-behandeling aan, zeker als ik merk dat iemand last heeft van herbelevingen. Ik weet dat EMDR relatief snel *zou* moeten werken, maar mijn ervaring is dat het vaak niet zo snel gaat. Ik heb dan al mijn twijfels over de kwaliteit van de behandelaar. Dus ik kan daarin het kaf van het koren niet makkelijk scheiden."

Wat is jouw idee over traumaverwerking en de afloop van een rechtszaak? Hoe verhouden die zich tot elkaar?

"Ik maak vaak mee, zeker bij slachtoffers van seksueel trauma, dat het helend werkt als een rechter tegen de verdachte zegt: 'Meneer, dit had u niet mogen doen.' Dan praat ik nog niet eens over hoeveel straf iemand krijgt, maar de enkele vaststelling: 'U hebt deze mevrouw onrecht aangedaan', kan helend werken. Het kan bij een vrijspraak zelfs voorkomen dat de rechtbank tegen de verdachte zegt: 'Ik spreek u vrij omdat ik onvoldoende bewijs in het dossier voorhanden acht om tot een veroordeling te komen', en vervolgens tegen het slachtoffer zegt: 'Maar mevrouw, dat betekent niet dat uw verhaal niet juist is. Het betekent alleen maar dat wij het niet kunnen bewijzen.' Dan kiest de rechter ogenschijnlijk behoorlijk partij, maar ik heb zaken meegemaakt waarin dat zo ging. Dan voelt het slachtoffer zich, ondanks het uitbliven van straf, nog steeds gekend. Uiteindelijk ▶

telt voor mensen toch wat de rechter vindt. Ik heb een zaak meegemaakt, een ernstige zeden- en levensdelict, waarin de rechtbank de verdachte voor het eerst stevig bevroeg. Hij heeft niet bekend, maar de ouders van het omgekomen meisje waren zo blij dat er eindelijk iemand

“De meeste behandelaars zijn helaas bang om rapportages te schrijven.”

was die het stevig en zichtbaar probeerde. Je kunt denken: ‘Justice must be done’, maar het is ‘Justice must be done and seen.’ Het moet zichtbaar zijn voor mensen dat er wat gebeurt.”

Vind je dat slachtoffers altijd naar een zitting moeten gaan?

“Mensen die aan mij vragen of ze wel of niet naar de zitting moeten gaan, leg ik uit dat dit *kan* bijdragen aan de verwerking. Vervolgens kan iemand zelf die beslissing nemen. Je hebt helemaal geen controle in zo’n strafproces, want justitie bepaalt. Dus je hebt er niks meer over te zeggen. Justitie beslist of je zaak überhaupt voor de rechter wordt gebracht en wanneer en hoe dat gebeurt. Dus voor zover ik de cliënt iets van een gevoel van controle kan geven, dan doe ik dat. De procedure gaat toch wel door, maar het geeft wel het gevoel van: ‘Hé, ik mag zelf iets beslissen.’”

En heb jij weleens meegemaakt dat mensen tijdens de rechtszaak willen stoppen?

“Jazeker, maar als het eenmaal loopt, dan loopt het. Je bent geen partij in het proces, maar slechts deelnemer. Je kan hooguit niet meer naar zittingen gaan, maar als de rechter jou als getuige wil horen, soms tegen wil en dank, dan moet je komen. Hier wordt onvoldoende bij stil gestaan. Dat geldt ook voor het uitstellen van zittingen, vaak op verzoek van de verdachte, en voor het plannen van een zitting op de datum van het trauma. De rechter denkt onvoldoende na over wat dat doet met slachtoffers. Een rechtszaak kan erg lang duren. Je zou wel kunnen betogen dat er bij bepaalde zaken, bijvoorbeeld ernstig trauma van kinderen, een ‘speedy trial’ moeten zijn.”

Wat heeft de meeste indruk op jou gemaakt in de zaak van Robert M.?

“Onder andere hoe snel de wetenschap zich heeft ontwikkeld. Een paar jaar voor die zaak was het in veel kringen nog usance om te denken dat je je niks meer herinnert van gebeurtenissen voor je derde jaar. Totdat die rapportage van de door de rechtbank aangestelde deskundigen verscheen over het brein en het geheugen van jonge kinderen. Verder heb ik veel gezinnen bijgestaan, waardoor ik veel verschillende manieren heb gezien waarop ouders probeerden het goed te doen, probeerden voor hun kind op te komen, de afweging maakten of ze het wel of niet aan hun kind zouden vertellen: soms op een manier waardoor - in mijn hoofd - de tranen in mijn ogen sprongen. Dat vond ik heel indrukwekkend.”

In je boek ‘Recht van Spreken’ beschrijf je aangrijpende verklaringen van ouders in de Amsterdamse zedenzaak. Onder andere deze passage van een moeder: “Ook al weten we dat we onszelf geen verwijten moeten maken, gevoelsmatig hebben we iemand betaald voor seks met ons kind. Hoe gaan we dat ooit aan ons kind uitleggen?” Wat kun je in de toekomst voor zo’n kind betekenen?

“Advocaten hebben een vrij korte bewaarplicht, maar ik heb mijn archief opdracht gegeven om dossiers te bewaren, totdat ik zeg dat het weg mag. Dat gaat voorlopig nog niet gebeuren. Ik wil dat als die kinderen volwassen zijn, ze het dossier kunnen opvragen. Laatst zei een jonge vrouw: ‘Meneer Korver, u hebt twaalf jaar geleden mijn misbruikzaak behandeld, maar ik was toen acht jaar. Mijn vader heeft me wel wat verteld, maar niet veel. Kan ik een keer langs komen?’ Dan laat ik het dossier lichten en leg ik het uit.” ■

Voor wie meer wil lezen over het belangwekkende werk van Richard Korver, is zijn boek *Recht van Spreken* een aanrader. Op Twitter is hij te volgen via @jeadvocaat